

Monumentnummer*: 516830

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 18 september 2000
Kadaster deel/nr: 18964/1

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*		
Arnhem		Arnhem		Gelderland		
Straat*	Nr*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Parkstraat	31	A	6828 JC	Arnhem		
Kastanjelaan	22	E	6828 GL	Arnhem		
Kadastrale gemeente*		Sectie*	Kad. object*	Appartement	Grondperceel	
Arnhem		Q			6430	
Arnhem		Q			6427	

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

KERK van de VERENIGING VAN VRIJZINNIG HERVORMDEN met HEKWERK, gebouwd in 1926 naar ontwerp van H.B. van Broekhuizen, werkzaam op het architectenbureau van G. Feenstra, in de stijl van de Nieuwe Haagse School. Het interieur van de kerk vertoont invloed van de Unity Temple in Oak Park, Illinois, van F.L. Wright uit 1904-1906. De glas-in-loodramen in de zijgevels van de kerk zijn ontworpen door de kunstenaar Cees Kuiler. De glas-in-loodramen in de voorgevel zijn afkomstig uit de voormalige kerk van de Remonstrantse Broederschap, die sinds 1979 gebruik maakt van het kerkgebouw. De kerk is ca. 1960 verbouwd door G. Feenstra, die lid was van de Vereniging van Vrijzinnig Hervormden. De kerk is noord-zuid georiënteerd en opgenomen in de rooilijn van de noordelijke gevelwand van de Parkstraat, een van de belangrijkste straten in het Spijkerkwartier, een grotendeels in het laatste kwart van de 19de eeuw aangelegde woonwijk, waarvan het zuidelijk deel voornamelijk met herenhuizen is bebouwd.

Het kerkgebouw bezit aan de voorzijde een ondiepe tuin begrensd door een smeedijzeren hek en aan de rechterzijde een smalle achterom. De kerk heeft een zij-ingang die toegang geeft tot een aanbouw uit ca. 1960 en die te bereiken is via een doorgang aan de Kastanjelaan.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Omschrijving

KERK op rechthoekige grondplan bestaat uit een betonskelet met gevels, opgetrokken uit geelbruine baksteen, in Vlaams verband gemetseld. De hoofdruimte van de kerk beslaat twee bouwlagen, terwijl de nevenruimten deels uit twee bouwlagen bestaan. De kerk bezit een plat dak.

De symmetrisch ingedeelde VOORGEVEL heeft een sterke horizontale geleding en bestaat uit in verschillende verbanden gemetselde bakstenen vlakken die naar het midden toe steeds iets naar voren springen. De ingangspartij bevindt zich in het midden en bestond oorspronkelijk uit een open portiek afgesloten door een vlakke betonnen luifel met opschrift in losse koperen letters: "Vrijz. Hervormde Kerk". De luifel rust aan weerszijden op zware uitkragende betonblokken, waaronder zich gemetselde lisenen bevinden met aan weerszijden door een rollaag afgesloten gemetselde vlakken. Dit alles in Vlaams verband. De dubbele deur is modern evenals de trap met bordes. De ingangspartij wordt omlijst door verspringende banden van verticaal gemetselde baksteen. Deze omlijsting beslaat een groot deel van de gevel. Hierboven bevindt zich een brede strook van negen vensteropeningen tussen een doorlopende betonnen latei en onderdorpel en van elkaar gescheiden door betonelementen met aan de bovenzijde licht uitspringende betonnen blokjes, als balkkopjes. Aan weerszijden van de omlijsting bevinden zich smalle laddervormige vensters met zeventelig houten kozijn, waarvan de horizontale roeden iets uitsteken. De vensters zijn voorzien van glas-in-loodramen. Het metselwerk van de voorgevel springt bij de hoeken tweemaal terug en wordt aan de bovenzijde bekroond met siermetselwerk. Aan beide zijden bevinden zich vierkante zinken hemelwaterafvoeren met vergaarbakken van beton, waarin de houten bakgoten die langs de zijgevels lopen, uitmonden. De voorgevel wordt afgesloten door een smalle betonnen daklijst. De ondiepe voortuin wordt begrensd door een smeedijzeren HEKWERK met dubbel draaihek tussen vierkante smeedijzeren hekpijlers.

De LINKER ZIJGEVEL is niet zichtbaar, omdat deze gedeeltelijk tegen het buurpand is gebouwd. Ter plekke van de glas-in-loodramen van de liturgische ruimte springt de buitenmuur echter terug, zodat deze ramen licht kunnen krijgen.

De RECHTER ZIJGEVEL is gedeeltelijk zichtbaar vanuit twee doorgangen aan de Kastanjelaan. Van hieruit ziet men de staanders van het betonskelet van de liturgische ruimte. Zij verdelen de zijgevel in traveeën met ieder twee langwerpige verticale vensters. De gevel springt ter plekke van de vensters terug en wordt afgesloten door een uitstekende houten bakgoot. Rechts hiervan bevindt zich een door een smalle betonnen daklijst afgesloten gedeelte met op de verdieping drie door middel van siermetselwerk gekoppelde vensters, waarachter zich het orgelkoor bevindt. Tegen dit bouwvolume is een éénlaags aanbouw geplaatst, die afgezien van de ingangspartij met houten paneeldeur in kozijn op hardstenen neuten, voor het grootste deel uit ca. 1960 stamt.

Het INTERIEUR is nog voor een belangrijk deel in oorspronkelijke staat. De kerk wordt betreden via het oorspronkelijk niet door een deur afgesloten narthex-achtig portiek, waarvan de wanden uit schoon metselwerk bestaan en de vloer is beklinkerd. Links van de portiekopening bevindt zich een hardstenen gedenksteen met opschrift: "DEZE GEDENKSTEEN/ WERD GEPLAATST/ DOOR J. DE GOEVEN/ 20 NOVEMBER 1926/ UW WOORD/ IS EEN/ LAMP VOOR/ MIJN VOET/ EN EEN LICHT/ OP MIJN PAD". Links en rechts geven dubbele houten paneeldeuren met ruiten, voorzien van horizontale roedenverdeling, toegang tot een vestibule, die via twee dubbele deuren weer toegang geeft tot een voorruimte van het hoofdvolume. Tussen portiek, vestibule en voorruimte bevinden zich borstweringen met horizontale stroken van vijf vensters met glas-in-loodramen. Boven deze ruimten bevindt zich

een tribune. De tribune bezit in de buitengevel negen vensters met acht gekleurde, van een figuratieve voorstelling voorziene, glas-in-lood ramen, afkomstig uit de oorspronkelijke Remonstrantse kerk en in 1979 hier geplaatst. Op het negende glas-in-loodraam, dat zich in het midden bevindt, wordt dit feit herdacht d.m.v. een tekst.

De rechthoekige liturgische hoofdruimte beslaat twee bouwlagen en is aan beide zijden voorzien van zijbeukachtige ruimtes van één bouwlaag. In de wanden boven de zijbeuken bevinden zich aan weerszijden zeven hoge smalle vensters met ieder vijf glas-in-loodramen in geometrische stijl. De ramen bevatten abstracte en figuratieve voorstellingen met christelijke symboliek en scènes uit het Oude en Nieuwe Testament. Aan de noordzijde bevindt zich het koor ofwel het liturgisch centrum eveneens één bouwlaag hoog, dat begin jaren zestig voorzien is van een meer naar voren geplaatste achterwand en convex gebogen treden. De oorspronkelijke wandbetimmering van het koor en de zijbeuken in de stijl van de Nieuwe Haagse School is in dezelfde tijd verwijderd en vervangen door resp. schoon metselwerk en schrootjes. Een deel van de betimmering bevindt zich in de ruimte achter het koor tegen de oorspronkelijke achterwand. Boven het koor bevindt zich het orgelkoor, een rechthoekige ruimte met paneeluur met horizontale roedenverdeling en drie rechthoekige vensters voorzien van gekleurde glas-in-loodramen met geometrische motieven.

Het betonskelet is ook binnen zichtbaar o.a. in de balken die de verschillende ruimten overspannen.

De door de architect ontworpen lampen zijn deels nog aanwezig. Het betreft de aan vier kabels opgehangen lampen van metaal en glas in de hoofdruimte en de plafonnières, bestaand uit een vierkante ijzeren plaat met een peertje in het midden, in de vestibule.

Waardering

KERK van de VERENIGING VAN VRIJZINNIG HERVORMDEN met HEKWERK gebouwd in 1926 door H.B. van Broekhuizen.

- Van architectuurhistorisch belang als een goed, gaaf en zeldzaam voorbeeld van een kerk met betonskelet, in de stijl van de Nieuwe Haagse School, waarin de invloed van F.L. Wright zeer duidelijk aanwezig is. Dit geldt ook voor de glas-in-loodramen van Cees Kuiler in de zijgevels. De kerk heeft architectuurhistorische waarde als onderdeel van het oeuvre van H.B. van Broekhuizen, die in 1929 Arnhemse Buitenschool zou bouwen, opgetrokken in gewapend beton en één van de weinige voorbeelden van de Nieuwe Zakelijkheid in Arnhem.

De kerk bezit architectuurhistorische waarde wegens de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het ontwerp in exterieur en interieur zoals goede verhoudingen, expressief materiaalgebruik en zorgvuldige detaillering.

- Van cultuurhistorische belang vanwege de bestemming en de verschijningsvorm, welke is verbonden met de religieuze ontwikkeling van Arnhem.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Voorwerpen op pleinen en dergelijke

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Erfscheiding(D)

Functie

Kerk

Hek